investigated. Most of the burials (86,2%) belonged to infants and children. Only burials 6, 10, 13–14 and 26 had grave goods. 5±1,5 years old child in grave 6 and 7±2 years old child in grave 26 were buried with necklace from green ribbed glass beads (Fig. 2: 1). 1–1,5 years old child in grave 10 was buried with necklace from blue, black and white glass beads (Fig. 2: 2). In grave 13 1,5–2 years old child was buried with grey-black bead (Fig. 2: 3). 5±1,5 years old child in grave 14 was buried with amber bead (Fig. 2: 4). All burials are dated 18th–19th centuries.

Two flint flakes where found during investigation in area 3. This suggests that there was a site from Stone Age period, which later was destroyed. Information provided by local residents suggests that there is another cemetery in Natalina village, which could be dated to the early 20th century (Fig. 1: 1).

Ilona Vaškevičiūtė,
Manvydas Vitkūnas

Gaiciūnų senkapis

Gaiciūnų senkapyje (Ukmergės r.) buvo tęsiami 2012 m. pradėti archeologiniai tyrimai. Senkapis yra kaimo R dalyje, apie 1,2 km į ŠV nuo Pabaisko miestelio ir į V nuo Pabaisko–Sargelių kelio. Šiuo metu senkapio žemė privatizuota. 2012 m. tyrimų tikslas buvo surasti Pabaisko mūšyje (1435 m.) žuvusių karių galimas laidojimo vietas. Kalvelės R pakraštyje buvo ištirtos 3 perkasos (146 m^2 plotas), surasti 8 kapai, surinktos 26 įkapės. Sprendžiant iš laidojimo būdo ir įkapių, rasti palaidojimai datuojami XV a. (*ATL 2012 metai*s, V., 2013, p. 209–212). 2012 m. tyrimai parodė, kad Gaiciūnų senkapis nėra visiškai sunaikintas.

Kadangi Lietuvoje XV a. datuojamų senkapių ištirta palyginti nedaug, o šis senkapis beveik sunaikintas, ir, kaip parodė 2012 m. tyrimai, čia greičiausiai yra likęs tik buvusio paminklo pakraštys, nuspręsta šį paminklą ištirti išsamiai. Per 2013 m. tyrimų sezoną LEU studentai, vadovaujami šio straipsnio autorių, ištyrė dar 89,5 m^2 plotą, surado bei ištyrė dar 5 palaidojimus. 2013 m. buvo numatyta tirti į ŠV nuo 2012 m. perkasos IV ir į PR nuo perkasos V, t. y. pasirinkta teritorija, kur 2012 m. buvo rasti kapai.

Perkasoje VI, pačiame jos ŠV pakraštyje, rastas *kapas 9* (1 pav.). Jis atidengtas 70 cm gylyje. Kapo duobės kontūras stambaus žvirgždo fone neišryškėjo. Mirusioji 30–40 m. amžiaus moteris palaidota ant nugaros, orientuota galva

1 pav. Kapas 9 in situ. I. Vaškevičiūtės nuotr.

Fig. 1. Burial 9 in situ.

2 pav. Kapo 9 detalė in situ. I. Vaškevičiūtės nuotr.

Fig. 2. Burial 9, grave goods in situ.

3 pav. Kapas 10 in situ. I. Vaškevičiūtės nuotr.

Fig. 3. Burial 10 in situ.

į ŠV (300°), ištiestomis kojomis ir palei šonus ištiestomis rankomis taip, kad plaštakos turėjo gulėti ant dubens kaulo ir šlaunikaulio sandūros. Ant dešiniojo mirusiosios peties (raktikaulio ir žastikaulio sandūroje) viena ant kitos (nedaug prasikeisdamos) gulėjo trys 8 cm skersmens žalvarinės plokštelinės segės (2 pav.). Prie kairiojo dubens kaulo, 3 cm atstumu nuo jo kaukolės link, prie dilbio kaulų buvo padėtas akmeninis verpstukas. Prie kaklo slankstelių ir dešiniojo raktikaulio gulėjo apvirtęs žiedinis auskaras su strypeliu. Kitas auskaras (tik žiedelis) rastas nuėmus kaukolę. Jis turėjo būti įvertas į kairiąją ausį. Kairėje krūtinės pusėje, 25 cm nuo apatinio žandikaulio gulėjo žalvariu apkaustytas žvėries nagas. Prie kairės rankos alkūnės, beveik po ja buvo padėtas geležinis įtveriamasis peiliukas.

Kiti 4 palaidojimai rasti 2012 m. kasto ploto R pusėje. Mirusieji laidoti 20–35 cm gylyje. Sekliausiai palaidotas mirusysis kape 13, kuris rastas žemiausioje kalvelės, kur koncentravosi palaidojimai, vietoje. Mirusieji orientuoti galvomis į ŠV (290, 300, 310, 320°). Kapų duobės stambaus žvirgždo fone taip pat neišsiskyrė. Mirusieji laidoti ant nugaros, ištiestomis kojomis (tik kape 10 (3 pav.) mirusiojo dešinysis blauzdikaulis gulėjo pakreiptas dešinės kojos link, nes jis deformavęsis, matyt, po sugijusio lūžio?). Mirusiųjų rankos arba ištiestos palei šonus (kapai 10, 12), arba viena ranka ištiesta palei šoną, o kita sulenkta per alkūnę ir padėta ant priešingos pusės peties (kapas 11; 4 pav.) ar juosmens (kapas 13). Visi mirusieji laidoti su įkapėmis. Pagal jas aišku, jog trys palaidojimai – moterų (kapai 9, 11, 12) ir du – vyrų (kapai 10, 13). Atlikus antropologinius tyrimus paaiškėjo, jog kape 12 buvo palaidotas 15–17 m. amžiaus, kapuose 9, 10 – 30–40 m. amžiaus, o kapuose 11, 13 – per 50 m. amžiaus individai.

Turtingiausias įkapių buvo moters kapas 9 (5 pav.). Kitos dvi moterys taip pat buvo palaidotos su auskarais. Įdomu pastebėti, jog visos trys auskarų poros sudarytos vienodu principu: iš vieno žiedinio arba kilpinio auskaro su strypeliu (t. y. kabančio), o kito – tik žiedelio. Moters *kapas 11* taip pat turtingas (6 pav.). Čia, be auskarų, rasta kaklo apvara, kurią sudaro žalvarinis kryželio formos kabutis ir 4 įvijos. Kabučio kryžmos galai užsibaigia skersinuku. Įvijėlės pagamintos iš skardelės, kuri susukta pusantro karto. Ant dešinės rankos piršto buvo užmautas žalvarinis žiedas išplatinta rombo formos priekine dalimi, užkeistais galais. Priekinė dalis ornamentuota skersiniais brūkšneliais, sudarančiais rombelius. Moteris palaidota ir su geležine grandimi bei peiliuku. Kape 12 rasti tik auskarai ir geležinis peiliukas.

Vyrų kapų įkapės kiek menkesnės. Jie laidoti su geležinėmis arba žalvarinėmis grandimis (odinių diržų jungiamosios dalys), geležiniais peiliukais, ylomis. Kape 13 rasta ir geležinė diržo sagtis, ji ovalo formos, kiek įgaubtu viduriu (7 pav.).

Kapai, sprendžiant pagal įkapes, datuojami XV a. I puse. Tyrimai parodė, kad Gaiciūnų senkapis nėra visiškai sunaikintas. Rasti palaidojimai teikia viltį, jog jų čia gali būti ir daugiau.

Gaiciūnai cemetery

During the 2013 excavation season, two trenches, VI (32 m^2) and VII (57.5 m^2) (a total of 89.5 m^2), were excavated in Gaiciūnai cemetery. Five burials (9–13): three females (9, 11, 12) and two males (10, 13) (Fig. 3) were discovered and excavated.

4 pav. Kapo 11 detalė in situ. I. Vaškevičiūtės nuotr.
Fig. 4. Part of burial 11 in situ.

5 pav. Kapo 9 įkapės. I. Vaškevičiūtės nuotr.
Fig. 5. The grave goods from burial 9.

6 pav. Kapo 11 įkapės. I. Vaškevičiūtės nuotr.
Fig. 6. The grave goods from burial 11.

7 pav. Kapo 13 įkapės. I. Vaškevičiūtės nuotr.
Fig. 7. The grave goods from burial 13.

The individuals had been buried supine with the arms extended by the sides or one bent at the elbow and the hand placed in the chest area. The heads were to the W–NW (290–320°). Grave goods were discovered in all of the burials. Burial 9 (Figs. 1, 2), which contained three bronze flat brooches, a pair of earrings, a spindle whorl, a wild animal's claw, and a knife was assigned to the rich burials (Fig. 5). A necklace consisting of a cruciform pendant and four coil beads was found in burial 11 (Figs. 4, 6). All three females were buried with earrings. It is interesting that in each case, the pair of earrings consisted of one hoop earring and the other a hoop with a dangling rod. Only belt loops, a buckle, and knives were found in the male burials (Fig. 7).

The burials, judging from the grave goods, date to the first half of the 15th century.

Manvydas Vitkūnas

Jurgionių senkapis

2013 m. buvo tęsiami Jurgionių senkapio (Trakų r., Aukštadvario sen.) archeologiniai tyrimai, pradėti 2010 m. (*ATL 2010 metais*, V., 2011, p. 151–157). Per pirmąjį senkapio tyrimų sezoną buvo ištirtos dvi perkasos (215 m^2), rasti 27 kapai. Taip pat aptikta pavienių žmonių kaulų. Rasti 174 registriniai radiniai. 2011 m. tyrimai senkapyje buvo tęsiami (*ATL 2011 metais*, V., 2012, p. 175–179). Perkasoje 3 (80 m^2) ištirti 5 kapai, iš jų vienas dvigubas (30A ir B). Kapuose ir atsitiktinai senkapio teritorijoje aptikta 40 registrinių radinių.

Jurgionių senkapio tyrimus finansiškai rėmė leidykla „Versmė" (vadovas – Petras Jonušas). Tyrimai tapo dalimi kompleksinės kraštotyrinės ekspedicijos, kurios tikslas – surinkti medžiagą kolektyvinei monografijai „Aukštadvaris" (iš serijos „Lietuvos valsčiai"). 2010 ir 2011 m. archeologinę praktiką ekspedicijoje atliko LEU studentai. 2013 m. daugelis ekspedicijos dalyvių buvo iš Rusijos atvykę Maskvos J. Baltrušaičio vidurinės mokyklos moksleiviai. Taip pat tyrimuose dalyvavo VDU Humanitarinių mokslų fakulteto studentai ir kiti savanoriai talkininkai – suaugusieji ir moksleiviai iš Vilniaus bei Kauno. Ekspedicijoje lankėsi svečiai iš Aukštadvario apylinkių ir kitų Lietuvos vietovių. Tyrimų metu aptiktų žmonių palaikų antropologinę analizę atliko J. Kozakaitė (VU MF), paukščių kaulų analizę – S. Rumbutis, gyvūnų dantų – V. Gedminas (Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejus).

Jurgionių senkapis yra kalvelėje (1 pav.), kuri anksčiau buvo ariama, dabar jau daug metų apaugusi žole ir krūmokšniais. Senkapis nutolęs 1,7 km į P nuo Trakų–Prienų plento, 600 m į Š nuo Kaliūkščių kaimo kapinių, 400 m į ŠR nuo Kaliūkščių kaimo gyventojo Algio Juozo Ramanausko sodybos. Senkapio P pakraščiu eina Jurgionių ir Kaliūkščių kaimų riba. Pats senkapis yra arčiau Kaliūkščių nei Jurgionių kaimo sodybų.

2013 m. tyrimai (***perkasa 4***) vyko kalvelės, kurioje yra senkapis, V dalyje, į V nuo 2010 m.